

Ställningstagande

Körkort

Bakgrund

Diabetesförbundet blir ofta kontaktat av medlemmar vars körkort återkallats eller riskerar att återkallas. Det kan också vara fråga om att man påbörjat insulinbehandling och av den anledningen förlorar sin högre behörighet som man många gånger behöver i sitt arbete. För den enskilde innebär en körkortsåterkallelse ofta ett stort ingrepp i den personliga integriteten och i möjligheterna till egen försörjning.

Undersökningsmetoder, handläggning och bedömningar upplevs inte som rättssäkra, och det kan brista i bemötande och att få beslutet förklarat på ett begripligt sätt.

För körkortsinnehav krävs rent allmänt att en person uppfyller krav på både personlig och medicinsk lämplighet. Diabetes kan utgöra ett hinder för innehav av körkort p.g.a. att personen bedöms som medicinskt olämplig. Detta kan bero på t.ex. risken för hypoglykemi och synfältsskador. Vid typ 1-diabetes finns ett absolut hinder mot innehav av körkort i de högre behörigheterna, medan sådant innehav kan medges för den som har typ 2-diabetes och behandlas med insulin efter en individuell prövning. Varje år återkallas cirka 7 000 körkort i Sverige p.g.a. medicinska skäl. Hur många av dessa som beror på diabetes vet vi inte, eftersom det inte är tillåtet att registrera uppgifter om olika sjukdomar. Läkare har en skyldighet att anmäla körkortshavare som bedöms vara olämplig, men det är också möjligt att använda ett "muntligt körförbud".

Den svenska körkortslagstiftningen har sin grund i Körkortsdirektivet, 2006/126/EG, där också miniminormer för fysisk och psykisk lämplighet anges. Transportstyrelsen har med utgångspunkt i direktivet fastställt föreskrifter och allmänna råd för medicinska krav vid körkortsinnehav, TSFS 2012:125 (omtryckt TSFS 2013:2). I vissa avseenden är de svenska föreskrifterna hårdare än vad som krävs enligt direktivet. På frågor om varför Sverige har hårdare krav har Transportstyrelsen hänvisat till "svenska experter" utan att precisera vad bedömningarna grundar sig på.

Diabetesförbundet har tillsammans med Glaukombförbundet under flera år, och sedan i år även Strokeförbundet, arbetat för att en körsimulator ska tas fram som alternativ för att bedöma körförmågan vid synfältsdefekter. För närvarande pågår test med en simulator, men enligt underhandsinformation kommer simulator endast att erbjudas i dispensärenden och till självkostnadspris.

Huvudbudskap

Diabetesförbundet anser att medicinsk lämplighet vid körkortsinnehav ska bedömas utifrån aktuell forskning och med beaktande av moderna behandlingsformer och hjälpmedel. Tydlig motivering med hänvisning till referenser krävs om svenska föreskrifter ska frångå minimikraven enligt Körkortsdirektivet.

Därför anser vi att:

- En individuell bedömning alltid ska göras för den som behandlas med insulin och har eller söker högre behörighet, oavsett typ av diabetes.
- Innan ett körkort återkallas p.g.a. synfältsdefekt ska den enskilde, inom ramen för högkostnadsskyddet, erbjudas att genomföra test i körsimulator.
- Processen måste vara rättssäker och förståelig för den enskilde.
- Kompetensen rörande diabetessjukdomarna måste öka hos Transportstyrelsen och domstolarna.

Kontakt

Talesperson:

Fredrik Löndahl, ordförande Svenska Diabetesförbundet

Ansvarig skribent för ställningstagandet:

Lena Insulander, utredare

Frågor och svar

Är det inte bra att körkort återkallas för trafikfarliga förare?

Det är ingen allmän rättighet att få köra bil, utan varje körkortshavare måste naturligtvis uppfylla rimliga och relevanta medicinska krav. När det gäller diabetes har behandlingsmetoder utvecklats enormt under de senaste 20 åren. Körkortsmyndigheterna har inte riktigt hängt med och tagit till sig av denna utveckling. Felet man gör är att "dra alla över en kam", istället för att en göra individuell bedömning av just den personens situation och förmåga.

Märker man alltid när blodsockret sjunker?

Detta är väldigt individuellt. Många upplever också att förmågan förändras med åren. Det kan också frekvensen av hypoglykemier göra. Faktorer som spelar in är t.ex. typ av diabetes, behandling och nivå på blodsockerkontrollen. Med egentester eller CGM (kontinuerlig glukosmätning) kan man idag hålla en god kontroll utan att antalet hypoglykemier ökar.

Vad innebär det att man har en synfältsdefekt?

Det finns långt över 100 miljoner synnerver. Dessa kan påverkas vid diabetes och man kan ha större eller mindre defekter utan att egentligen själv märka av det. De metoder som idag tillämpas för att bedöma synfältsdefekter upplevs av många som osäkra och nästan som ett lotteri. De är också ifrågasatta inom professionen. Med en körsimulator kan körförmågan testas i en miljö som till stora delar liknar en vanlig trafikmiljö. Diabetesförbundet menar att det är körförmågan som måste testas.

Var kan jag läsa mer om körkort och diabetes?

www.diabetes.se

www.korkortsportalen.se